Vasile BAHNARU
Institutul de Filologie al AŞM
(Chişinău)

SISTEMATIZAREA RELAȚIILOR ŞI FENOMENELOR LEXICO-SEMANTICE ÎN VIZIUNEA ACAD. SILVIU BEREJAN

Systematization of the lexico-semantic relations and phenomena

Abstract: Starting from the advanced idea of acad. Silviu Berejan about the lexico-semantic relations and phenomena of the expression plane and of the content plan, this article identifies in the plan of expression the relations of homolexy, respectively the homolexis, the relations of paralexy, respectively the paralexis, and the relations of heterolexy, respectively the heterolexis. In the content plan we identifies the homosemy relations, respectively the homosemants, the parasemy relations, respectively the parasemants, and the relations of heterosemy, respectively the heterosemantics, and finally, the relations of parasemolexy, respectively the parasemolexis, which occur simultaneously in the plan of expression and in that of content.

Key words: relations of homolexy, of paralexy and of heterolexy, homolexis, paralexis and heterolexis, relations of homosemy, of parasemy and of heterosemy, homosemants, parasemants and heterosemantics and relations of parasemolexy, parasemolexis.

Rezumat: Pornind de la ideea avansată acad. Silviu Berejan despre relațiile şi fenomenele lexico-semantice din planul expresiei şi din planul expresiei, în articol se identifică în planul expresiei relațiile de omolexie, respectiv omolexele, relațiile de paralexie, respectiv paralexele, şi relațiile de eterolexie, respectiv eterolexele, iar în planul conținutului se identifică relațiile de omosemie, respectiv omosemantele, relațiile de parasemie, respectiv parasemantele, şi relațiile de eterosemie, respectiv eterosemantele şi, în definitiv, în planul expresiei şi în cel al conținutului se identifică simultan relațiile de parasemolexie, respectiv parasemolexele.

Cuvinte-cheie: relații de omolexie, de paralexie şi de eterolexie, omolexe, paralexe şi eterolexe, relații de omosemie, de parasemie şi de eterosemie, omosemante, parasemante şi eterosemante şi relații de parasemolexie, parasemolexe.

0. Regretatul academician Silviu Berejan ar fi ajuns anul acesta, la 30 iulie, la vârsta de 90 de ani, iar la 10 noiembrie se împlinesc 10 ani de la trecerea lui la cele veşnice. Toate acestea constituie o ocazie oportună de a readuce în actualitate nu numai personalitatea omului, dar şi realizările ştiințifice ale eminentului lingvist Silviu Berejan. Am ferma certitudine că despre „omul de omenie" Silviu Berejan se va vorbi în comunicările multor

BDD-A27851 © 2018 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:10:34 UTC)

participanți la conferința noastră, din care considerente ne propunem ca în cele ce urmează să insistăm doar asupra unor aspecte referitoare la contribuția personală a savantului la studierea sistemului lexical.

1. Aşadar, principala contribuție teoretică a academicianului Silviu Berejan în progresul teoretic şi sistematizarea ştiințifică a lexicologiei constă, în opinia noastră, în identificarea relațiilor şi fenomenelor lexico-semantice existente între unitățile lexicale în planul expresiei şi în planul conținutului unităților de vocabular, fapt ce a condus la elaborarea unei judicioase concepții generale cu caracter de sistem asupra lexicologiei în ansamblu şi asupra fenomenelor lexicale în particular.

1.1. Luând în calcul faptul că semnul lexical este o unitate biplană, constituită din formă (semnificant) şi conținut sau sens (semnificat), acad. Silviu Berjan a identificat prezența unui ansamblu de relații atât între semnificanții unităților sistemului lexical, cât şi între semnificații acestui sistem. Astfel, între semnificanții a două sau mai multe unități lexicale luate arbitrar, pot exista, în opinia acad. Silviu Berejan, următoarele tipuri de relații: 1) **coincidență totală a formelor** (cf.: **zefir**[1] s.m. „vânt lin, călduț, care suflă primăvara dinspre apus; vânt cald, plăcut” şi **zefir**[2] s.n. „țesătură uşoară de bumbac mercerizat, de o singură culoare sau cu dungi colorate, din care se confecționează obiecte de lenjerie”); 2) **coincidență parțială a formelor** (cf.: **ablațiune** s.f. „transportare, prin acțiunea vântului, a apelor, a ghețarilor a materialului rezultat în urma dezagregării solului sau a rocilor” şi **abluțiune** s.f. „spălare rituală a corpului, spre purificarea acestuia, recomandată de unele religii”); 3) **noncoincidență a formelor** (cf.: **omenie** s.f. „complex de calități alese, proprii unei persoane” şi **nuditate** s.f. „stare a unei persoane nude”).

Examinând cu atenție relațiile identificate între semnificanții prezentați anterior, constatăm că în cazul coincidenței totale a formelor semnificanților atestăm **prezența omolexiei** (format din gr. *homos* „identic; egal” şi *lexis* „vorbă; enunț”) sau, în termeni tradiționali, a **omonimiei lexicale** (format din grec. *homos* „la fel” şi *onyma* „nume”), în cazul coincidenței parțiale a semnificanților este vorba de prezența altui fenomen lexical, a **paralexiei** (format din gr. *para* „lângă” şi *lexis* „vorbă; enunț”) sau, în termeni tradiționali, a **paronimiei** (format din gr. *para* „lângă” şi *onyma* „nume”) şi, în fine, în cazul lipsei totale de coincidență vorbim despre **eterolexie** (format din gr. *heteros* „diferit” şi *lexis* „vorbă; enunț”)[1].

1.2. Prin urmare, relațiile de **omolexie** (omonimie) conduc la constituirea fenomenului lexical de omolexie (omonimie), având, în calitate de realizare concretă în sistemul lexical al limbii, **omolexele** (omonimele). Fără a insista în mod special asupra omolexiei şi omolexelor, operând clasificări şi identificări funcționale, formale, semantice şi etimologice, continuăm să interpretăm acest fenomen lexical de limbă în mod similar cum am procedat în studiile noastre anterioare[2], aici limitându-ne doar la constatarea că relațiile de omolexie şi omolexele se înscriu perfect în viziunea de sistem asupra lexicului, viziune elaborată de acad. Silviu Berejan.

1.3. În cazul coincidenței parțiale a semnificanților între ei se stabilesc relații de **paralexie**, care îşi află manifestare direct în sistemul lexical al limbii în fenomenul paralexiei, aceasta având drept corespondente lexicale concrete **paralexele**. În situația în

BDD-A27851 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:10:34 UTC)

care identificăm coincidența parțială a formei unor unități lexicale și lipsa de coincidență semantică, vorbim despre o relație specială existentă între planul de expresie al cuvintelor numită paralexie (format din gr. *para* „la fel; alături” și *lexis* „vorbă; enunț”) sau, în termeni tradiționali, **paronimi**e (format din gr. *para* „la fel; alături” și *onyma* „nume”), având drept corespondente concrete în sistemul limbii **paralexele** sau **paronimele**. În această ordine de idei prezentăm mai jos seria paralexelor care au în comun elementele *foc-* (în germ. *Fokus*, fr. focus), *-foc* (în lat. *focus* „foc”) și *-tor*: *focal*, *a focaliza*, *focalizare*, *focalizator*, *focalizație*, *focometric*, *focometrie*, *focometru*; *focar*, *fochist*, *focos*, *focșor*, *foculeț*, *focușor*; *a înfoca*, *înfocare*, *înfocat*; *admirator*, *comutator*, *dregător*, *elevator*, *fermecător*, *indicator*, *înșelător*, *judecător*, *lingușitor*, *mișcător*, *omorâtor*, *trecător* etc.

Paralexia este o relație în planul expresiei și presupune numai o parțială asemănare formală între două sau mai multe unități lexicale, fără a se identifica și o relație semantică între unitățile respective de vocabular (de exemplu, *atlas* „colecție de hărți” și *atlaz* „țesătură lucioasă numai pe o singură față, folosită mai ales pentru rochii de seară, pentru căptușeli sau fețe de plapumă”). Prin urmare, toate cuvintele care au numai apropieri formale, fără a avea și asemănări semantice, fac parte din paralexe sau paronime. Totodată, în legătură cu paralexia (paronimia), inclusiv cu paralexele (paronimele), urmează să constatăm că această relație pe linia planului de expresie nu prezintă interes pentru lexicologie și lexicografie și nu creează probleme deosebite în procesul de prezentare lexicografică a acestora, în timp ce în vorbirea curentă a unor persoane mai puțin cultivate paralexele sau paronimele se confundă deseori, creând dificultăți la decodificarea și la receptarea mesajului.

Așadar, paralexia sau paronimia este o relație dintre cuvinte foarte asemănătoare ca formă (diferența de formă se reduce la numai un sunet sau două), fără a avea vreo apropiere semantică. În general, paralexele se organizează, pe baza apropierii formale, în „serii paronimice”. Această relație se stabilește numai între două sau mai multe unități lexicale, dar nu între un cuvânt și o formă gramaticală a acestuia, adică între formele-tip ale aceleiași părți de vorbire. Astfel, relația de paralexie poate fi identificată între substantive (*abac – abacă*; *abilitate – agilitate*; *abuz – obuz*; *actual – actuar*; *adsorbție – absorbție*; *antigel – antigen*; *antinomie – antonimie*; *aerometrie – areometrie*; *argou – argon*; *avers – aversă*; *barbiton – barbotin*; *caic – caiac*; *calcan – calaican*; *calmar – calemar*; *cardan – cadran*; *compliment – complement*; *conjunctură – conjectură*; *elipsă – eclipsă*; *eminent – iminent*; *fard – fart*; *manej – menaj*; *mortal – mortar*; *padelă – pedală*; *spic-aspic*); adjective (*cauzal – cazual*; *etic – epic*; *fiabil – friabil*; *flagrant – fragrant*; *oral – orar*); verbe (*a adapta – a adopta*; *a apropia – a apropria*; *a deconta – a decanta*; *a învesti – a investi*; *a releva – a revela*; *a preleva – a prevala*; *a simula – a stimula*).

De altfel, este necesar să subliniem că fenomenul paralexiei este prezent numai în situația în care atestăm similitudini de formă, fără a constata și similitudini semantice. Atunci când similitudinea formală este secundată de o similitudine semantică atestăm prezența unui alt fenomen lexico-semantic – parasemolexia, asupra căruia se va insista în capitolul privind existența simultană a relațiilor de similitudine din planul conținutului și din cel al expresiei unităților de vocabular.

BDD-A27851 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:10:34 UTC)

1.4. În fine, ultimul tip de relații din planul expresiei sunt cele de eterolexie care în limbă se realizează cu ajutorul unităților numite eterolexe. În cazul eterolexelor constatăm lipsa totală (sau parțială) a coincidențelor în planul de expresie al cuvintelor. Pentru a exemplifica acest tip de relații şi acest fenomen lexical, luăm la întâmplare câteva cuvinte din dicționar: *abajur*, *absolut*, *accent*, *aer*, *cârcotaş*, *colectiv*, *comoară*, *desinență*, *dohot* etc.

Eterolexele sunt cuvinte diferite ca formă şi sens, dar cunoscute vorbitorilor, de aceea ele nu pot fi confundate niciodată. Deoarece au formă diferită şi sens bine cunoscut, eterolexele nu creează dificultăți de înțelegere. În general eterolexele constituie marea majoritate a lexicului unei limbi, iar eterolexia prezintă situația normală a cuvintelor ca semne verbale. Cuvinte ca *nas/naş*, *masă/casă*, *deputat/derutat*, *joc/jos* etc. nu pot fi confundate niciodată, deoarece sunt termeni bine cunoscuți din limba comună.

2. Între semnificații a două sau mai multe unități lexicale luate arbitrar, pot exista, în opinia acad. Silviu Berejan, următoarele tipuri de relații: 1) **coincidență totală a sensurilor** (cf. (livr.) *adagiu*, *aforism*, *apoftegmă*, *cugetare*, *dicton*, *maximă*, (ir.) *panseu*, (rar) *parimie*, *sentință*, (pop.) *zicere*); 2) **coincidență parțială a sensurilor** (cf.: *masă*, *scaun*, *fotoliu*; *copil*, *tânăr*, *bătrân*; *a se mişca*, *a se deplasa*, *a merge*, *a sta*, *a zbura*, *a pluti*; *mare – mic*, *lung – scurt*, *repede – încet*, *a urca – a coborî* etc.); 3) **noncoincidență a sensurilor** (cf.: *aliment*; *construcție*; *educație*; *furt*, *miros*, *sinceritate* etc.).

În urma examinării relațiilor existente între semnificați, constatăm că în cazul coincidenței totale a sensurilor semnificaților atestăm prezența **omosemiei lexicale** (format din gr. *homos* „la fel; semănător” şi *sema* „sens”) sau a **sinonimiei** (format din gr. *syn* „cu” şi *onoma* „nume”), în cazul coincidenței parțiale a sensurilor semnificaților este vorba de prezența altui fenomen lexical, a **parasemiei** (format din gr. *para* „lângă” şi *sema* „sens”), inclusiv a *antisemiei* (format din gr. *anti-* „în contra; împotrivă; opus” şi *sema* „sens”) sau a **antonimiei** (format din gr. *anti-* „în contra; împotrivă; opus” şi *onoma* „nume”), şi, în fine, în cazul lipsei totale de coincidență a sensurilor semnificaților vorbim despre *eterosemie* (format din gr. *heteros* „diferit” şi *sema* „sens”)[3].

În cele ce urmează vom examina atât relațiile identificate mai sus, cât şi fenomenele lexicale corespunzătoare acestora. Aşadar, relațiile identificate în planul conținutului pot conduce la apariția în limbă a următoarelor fenomene lexicale bazate pe aceste relații: **omosemia** (**sinonimia**), **parasemia**, inclusiv **antisemia** (**antonimia**) şi **eterosemia**. Pătrunderea în esența acestor fenomene, evidențierea în cadrul lor a caracteristicilor proprii pentru limbă în general şi a caracteristicilor specifice pentru fiecare limbă în parte este o necesitate obiectivă, dat fiind faptul că numai în acest fel se poate ajunge la interpretarea lor teoretică corectă în lexicologie şi la descrierea lor adecvată în dicționare.

Renunțarea la terminologia tradițională (sinonimie, antonimie, paronimie etc.) a fost determinată de faptul că în această situație este vorba de unități ale planului de conținut, în timp ce termenii tradiționali se referă mai curând la planul de expresie.

2.1. Omosemia (**sinonimia**) este o relație existentă între două sau mai multe sensuri ale unor unități lexicale distincte şi exprimă o echivalență semantică între sensurile respective, iar omosemantele lexicale sunt cuvinte cu sens identic şi cu formă diferită,

BDD-A27851 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:10:34 UTC)

aparţinând la aceeaşi parte de vorbire. Pe lângă valoarea lor pur teoretică, omosemantele (inclusiv omosemia) au o maximă importanţă pentru lexicologi şi lexicografi în procesul de „studiere comparativă a sinonimelor" şi de identificare a cuvintelor şi a expresiilor echivalente pe baza unor principii ştiinţifice solide, întrucât de fiecare dată, când este necesar să aleagă între cuvintele sau expresiile echivalente sau aproape echivalente, lexicologul şi lexicograful sunt obligaţi să identifice care dintre acestea are un caracter neutru în cea mai mare măsură, este lipsit de orice asociaţii emoţionale, psihice sau situative. Omosemia, ca şi omosemantele, nu este o invenţie a lingviştilor, aşa cum consideră unii specialişti (de exemplu, Bloomfield), ci un fenomen de limbă incontestabil, întrucât utilizarea unor forme diferite pentru a exprima unul şi acelaşi sens este o caracteristică specifică limbilor naturale.

Criteriul principal pe baza căruia se delimitează omosemia de celelalte relaţii semantice este apropierea sau identitatea semantică şi substituirea reciprocă în context, distingându-se şi unele criterii suplimentare cum ar fi comunitatea denominativă, corelaţia obiectual-conceptuală, identitatea distribuţională etc. Tot în acest context este necesar a se avea în vedere, când este vorba de omosemie, că „în virtutea naturii semantice a sinonimelor definirea lor urmează să facă parte din categoriile semasiologice de bază aflate în relaţii de coordonare şi să fie în orice caz derivate de la noţiunea de sens lexical al cuvântului"[4]. Din aceste considerente, S. Berejan consideră că unicul criteriu obiectiv de determinare a sinonimicităţii este identitatea semantică, existentă între două sau mai multe unităţi lexicale pe linia unuia dintre sensuri (sememe). Mai mult decât atât, acelaşi autor propune un procedeu special (bazat pe o formulă matematică) de determinare a nivelului de sinonimicitate a două sensuri, aparţinând unor lexeme diferite. Totodată, S. Berejan, pornind de la faptul că „sensul cuvântului este determinat în întregime de relaţii, care se formează în reţeaua de opoziţii ale cuvântului dat cu alte cuvinte din acelaşi câmp", ajunge la concluzia că „relaţiile de sinonimie sunt doar o varietate din mulţimea de relaţii ierarhice (etimologice, derivative, sintagmatice etc.) specifice elementelor câmpului verbal"[5].

O definiţie structurală a sinonimiei, de altfel apropiată de cea a lui S. Berejan, a propus M. Tuţescu: „Vom numi sinonimie relaţia care face legătura între două sau mai multe semnificaţii în situaţia în care unul şi acelaşi semem defineşte utilizarea acestora"[6]. Vom menţiona că unii continuă să persevereze, de exemplu M. Grevisse, în ideea „nuanţei de sens", considerând că sinonimele sunt cuvinte care prezintă o analogie generală a sensurilor, dată fiind diferenţa între ele prin anumite nuanţe de accepţie[7].

În fine, se susţine că sinonimia ar fi „o noţiune sincronică", de exemplu V. Zveghinţev şi O. Vinţeler, întrucât în seriile sinonimice sunt incluse cuvinte legate în utilizarea lor în diferite epoci, corespunzând unor subsisteme lexicale distincte din punct de vedere cronologic – arhaisme, neologisme sau cuvinte în întregime contemporane.

Fără a ne antrena în examinarea teoriei generale a omosemiei, vom stărui în continuare asupra caracteristicilor distinctive ale omosemantelor. Deşi acestea dispun de sens identic, majoritatea lor diferă prin caracteristicile lor funcţionale, care sunt de trei tipuri: temporale, spaţiale sau stilistice. În primul rând, este vorba de aspectul

BDD-A27851 © 2018 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:10:34 UTC)

cronologic, adică despre cuvinte din stratul lexical învechit sau de cele frecvente în limba contemporană, dar cu o mare vechime în limbă, şi despre cuvintele noi, recent intrate în limbă, numite în mod impropriu neologisme. De exemplu: *primar* – (înv.) *judeţ*, *procator*, *vătăman*. În al doilea rând, cuvintele se diferenţiază după frecvenţa lor în limba literară în raport cu graiurile locale, adică din punctul de vedere al răspândirii spaţiale. De exemplu: *varză* – (Mold., Trans., Maram.) *curechi*; *pepene* – (reg.) *bostan*, (reg.) *boşar*, (reg.) *curcubete*, (reg.) *harbuz*, (reg.) *lubeniţă*. În al treilea rând, unităţile lexicale sinonimice diferă din punctul de vedere al funcţionării stilistice. Astfel, substantivele *abces*, *abdomen*, *apicultură*, *cancer*, *cupru*, *insectă*, *oră*, *secol*, *voce* etc. ţin de stilul ştiinţific, în timp ce sinonimele lor *buboi*, *pântece*, *albinărit*, *rac*, *aramă*, *gâză*, *ceas*, *veac*, *glas* – de limbajul popular. În acest context urmează să constatăm că în cadrul sinonimiei am atestat cazuri în care cele trei caracteristici funcţionale (temporală, spaţială şi stilistică) se intersectează. Comp. *primar* – (reg.) *autist*, (Trans., Maram., Ban.) *birău*, (Trans., Ban., Olt.) *chinez*, (înv.) *judeţ*, (înv., Trans.) *jurat*, *procator*, *vătăma*n.

Aşadar, pentru a putea vorbi de omosemie (sinonime) este necesară existenţa mai multor condiţii. Prima condiţie esenţială şi obligatorie constă în faptul ca unităţile considerate omosemante (sinonime) să fie identice din punct de vedere referenţial, adică să denumească acelaşi obiect din realitate. A doua condiţie a existenţei omosemiei este posibilitatea substituirii lor reciproce în context fără ca sensul global al mesajului să se modifice. În fine, a treia condiţie a prezenţei omosemiei este apartenenţa unităţilor considerate omosemante la aceeaşi variantă a limbii, fie această variantă teritorială (identitatea de repartiţie geografică), fie ea variantă stilistico-funcţională.

În funcţie de respectarea sau nerespectarea condiţiilor evidenţiate mai sus, omosemia (sinonimia) poate fi redefinită în două feluri: a) în sens restrâns, omosemia (sinonimia) presupune în mod obligatoriu identitatea de sens, de comportament contextual şi de variantă funcţională a două sau mai multe cuvinte şi b) în sens larg, omosemia (sinonimia) înseamnă că două unităţi se pot afla în relaţie de echivalenţă semantică, dacă desemnează în mod global acelaşi referent (obiect). Aşadar, omosemia sau sinonimia este capacitatea limbilor de a utiliza mai multe forme pentru a exprima acelaşi sens, adică este un tip de relaţie semantică ce se stabileşte între cuvinte care au înţelesuri atât de apropiate, încât le considerăm identice.

2.2. În cazul coincidenţei parţiale a sensurilor unor cuvinte atestăm relaţii de **parasemie** şi **antisemie** (**antonimie**), corespondentele lor semantice concrete fiind parasemantele şi antisemantele. De altfel, trebuie să reţinem că apropierea semantică nu înseamnă decât asemănare, comunitate, dar în niciun caz identitate sau echivalenţă semantică. Astfel, dacă examinăm semantica verbelor mişcării (*a alerga*, *a călători*, *a se căra*, *a se cărăbăni*, *a se deplasa*, *a se duce*, *a fugi*, *a hoinări*, *a se întoarce*, *a merge*, *a se mişca*, *a păşi*, *a pleca*, *a pluti*, *a pribegi, a se târî*, *a umbla*, *a veni* etc.), constatăm că toate aceste verbe exprimă ideea de mişcare, însă fiecare în parte conţine un sem sau mai multe în plus, care se referă la viteza deplasării, la modul de deplasare, la locul deplasării, la condiţiile de deplasare etc., aşa încât aceste cuvinte dispun

BDD-A27851 © 2018 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:10:34 UTC)

de sensuri distincte şi, prin urmare, nu sunt sinonime, deşi în vorbirea obişnuită aceste trăsături distinctive se pot neutraliza, intrând astfel în relaţii de omosemie.

Aşadar, **parasemia** (format din gr. *para* „lângă" şi *sema* „sens") este o relaţie semantică între planurile de conţinut a două sau mai multe unităţi lexicale care constă în prezenţa unei comunităţi, dar nu echivalenţe de sens. În plus, la exemplele de verbe parasemante prezentate mai sus, propunem în continuare o serie de parasemante aparţinând unor alte părţi de vorbire: substantive cu semul comun "mobilier" – *balansoar*, *bar*, *berjeră*, *bibliotecă*, *blidar*, *bufet*, *canapea*, *canapeluţă*, *casone*, *comodă*, *cufăr*, *cufăraş*, *cuşetă*, *divan*, *dormeză*, *dormitor*, *dulap*, *dulăpior* (*dulăpaş*), *etajeră*, *fotoliu*, *iatac*, *jeţ*, *jilţ*, *ladă*, *lădiţă*, *masă*, *măsuţă* (*mescioară*, *mesişoară*), *măsoi*, *noptieră*, *pat*, *pătuc* (*pătucean*, *pătruleţ*, *pătuţ*), *policer*, *policioară*, *poliţă*, *prici*, *raft*, *răftuleţ*, *recamier*, *scaun*, *scăunel* (*scăunaş*), *scrin*, *servantă*, *sofa*, *stelaj*, *studio*, *şezlong*, *şifonier*, *taburet*, *trepied*, *tripod*, *vitrină* etc.; adjective cu semnul comun „diversitate" – *caleidoscopic*, *constrastant*, *deosebit*, *distonant*, *divergent*, *diversificat*, *diferit*, *divers*, *eclectic*, *eterodox*, *eterofon*, *eterogen*, *eteromorf*, *felurit*, *heteroclit*, *heterogam*, *heteromorf*, *împestriţat*, *neuniform*, *petriţ*, *pestricior*, *pestriţat*, *polifonic*, *polimorf*, *schimbător*, *variabil*, *variat* etc.; adverbe cu semul comun „în grabă" – *febril*, *imediat*, *iute*, *năvalnic*, *neîntârziat*, *numaidecât*, *rapid*, *repede*, *repejor*, *urgent* etc. Comparând sensurile cuvintelor prezentate mai sus, constatăm că acestea nu sunt cuvinte omosemante, ci parasemante, întrucât nu este vorba de coincidenţă semantică totală, ci de o coincidenţă parţială, care se reduce la prezenţa unui sem sau două seme comune.

2.2.1. În opinia lui S. Berejan, **antisemia** (**antonimia**) este o varietate a parasemiei, reprezentând un caz particular de parasemie. În baza acestui fapt, din categoria parasemantelor fac parte şi cuvintele cu sens opus, numite **antisemante** sau, în terminologia clasică, **antonime**. Prin urmare, la nivel relaţional, vorbim de antisemie, definită ca fenomen de limbă existent între unităţile lexicale cu semnificaţi diametral opuşi, iar la nivel de realizare concretă a antisemiei vorbim despre antisemante, definite drept unităţi lexicale cu sensuri asemănătoare, dar opuse sub raport logic. Mai mult, raportul dintre antisemie sau antonimie şi antisemante sau antonime este de aceeaşi natură ca şi relaţia dintre gnoseologie şi ontologie. Cu alte cuvinte, antisemia ţine de teoria limbii, adică de gnoseologie, iar antisemantele ţin de realitatea concretă a limbii, de obiectul de studiu al antisemiei, adică de ontologie. Totodată, este necesar să reţinem că antisemantele fac parte din aceeaşi parte de vorbire, ca şi omosemantele.

2.2.2. Antisemia este practic o reflectare lingvistică a opoziţiilor logice şi este recunoscută de multă vreme ca o relaţie semantică dintre cele mai importante. În pofida existenţei unui număr relativ mare de definiţii privind acest fenomen semantic al limbii, totuşi, în linii foarte generale, definiţia antisemiei poate fi calificată ca fiind o relaţie de contrarietate, de opoziţie semantică existentă între semnificaţiile unor unităţi lexicale, din care motiv termenul antisemie, ca fenomen lexical specific planului de conţinut, este preferabil celui de antonimie, fenomen lexical specific planului de expresie. În linii mari, antisemia se bazează de asemenea pe fenomenul contradicţiei logice, relaţie între două

BDD-A27851 © 2018 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:10:34 UTC)

aserțiuni care, în virtutea sensului lor, nu pot fi adevărate simultan. Astfel, antonimia se prezintă ca o relație – în general binară – de complementaritate între utilizările lexemelor având seme nucleare contrare, adică acestea sunt cuvinte care se opun, din punct de vedere semantic, direct unul altuia.

Opoziția sau contrarietatea logică, care constituie esența ontică a antisemiei, se manifestă prin distincții nete în cadrul uneia şi aceleiaşi esențe (calități, relații, lucruri, acțiuni, stări, deveniri etc.), având şi manifestări opozitive polare din punct de vedere logic (confr.: *greu – uşor*, *aproape – departe*, *a urca – a coborî*, *sănătos – bolnav* etc.). Aşadar, opoziția incompatibilității reale formează esența logică a antisemiei. În anumite situații, noțiunile contradictorii nu sunt decât o negare reciprocă, fără a fi o manifestare limită a calității şi exprimă o opoziție diminuată, redusă, fără a constitui baza logică a antisemiei (confr.: *tânăr – vârstnic*, *tânăr – bătrân*). În anumite situații, opoziția pozitiv/negativ pe care se bazează antisemia maschează aspecte complexe. Astfel, unele varietăți de antisemie desemnează o gamă variată de diverse grade de calitate sau de intensitate (comp.: *mare – mijlociu – mic*; *partizanat – indiferență – adversitate*).

În felul acesta antisemia este o relație (de obicei binară) de complementaritate între sememele a două unități lexicale ale căror seme nucleare sunt contrare.

În virtutea faptului că semasiologia şi lexicografia contemporană acordă antisemiei o semnificație extinsă, fără a o reduce la unități calitative, la cuvinte cu rădăcină comună (omorizice) sau la cuvinte cu rădăcină diferită (eterorizice), este necesară identificarea unei tipologii a relațiilor de opoziție pe care se bazează antisemia lexicală. Examinând atent şi detaliat relațiile logice de opoziție pe care se sprijină antisemia, am constatat că acestea se manifestă sub următoarele varietăți:

1) Opoziție contrară care exprimă noțiuni simetrice de limită, între care există unități intermediare (confr.: *tânăr – netânăr – vârstnic – bătrân*; *rece – nerece – răcoros – cald – fierbinte*), această varietate de opoziție fiind cea mai caracteristică şi cea mai frecventă.

2) Opoziție complimentară care se caracterizează prin lipsa unor termeni intermediari (confr.: *viu – mort*, *împreună – separat*, *liber – ocupat*, *a construi – a distruge* etc.).

3) Opoziția vectorială care constituie o relație cu direcții (acțiuni, caracteristici etc.) contrar opuse (confr.: *a se ridica – a coborî*, *a intra – a ieşi*, *monarhic – antimonarhic* etc.).

Toate aceste tipuri sau varietăți de opoziții constituie baza logico-semantică a antisemiei şi a claselor de antisemane. Adică antisemia se bazează pe prezența unei trăsături semantice comune, a unui sem comun, care îndeplineşte funcția de element unificator şi de bază reală a opoziției. Cu alte cuvinte, antisemia se prezintă în calitate de dedublare a unității în realități contrarii, determinând concomitent limita de manifestare a unei calități, acțiuni, relații şi indicând simultan relația indisolubilă a contrariilor pentru fiecare manifestare concretă a esenței. Modelele logice ale opozițiilor se concretizează în limbă în modelele respective de antisemie, iar antisemia, la rândul ei, se actualizează în cuvinte concrete care exprimă sensuri opuse sau contrare.

BDD-A27851 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:10:34 UTC)

Tot în acest context urmează să amintim că există antonime absolute în situația în care cuvintele antisemante sunt monosemantice şi parțiale în situația în care cuvintele care se află în relații de opoziție sunt polisemantice, relația de antonimie stabilindu-se pe linia unuia dintre sensuri.

În ceea ce priveşte antisemantele, este necesar să amintim că acestea se manifestă în limbă în blocuri constituite din două unități cu sensuri diametral opuse pentru aceeaşi esență: stare materială (confr.: *bogat – sărac*), aspect exterior (confr.: *frumos – urât*, *mare – mic*), existență (confr.: *a se naşte – a muri*), culoare (confr.: *alb – negru*), manifestare umană (confr.: *a spune – a tăcea*, *a face – a desface*), caracteristică a persoanelor (confr.: *bărbat – femeie*, *tânăr – bătrân*), nume de animale (confr.: *oaie – berbec*, *găină – cocoş*, *leu – leoaică*), calitate a obiectelor (confr.: *proaspăt – stătut*, *proaspăt – bâhlit*) etc., etc.

Este important să menționăm că relațiile de antisemie se stabilesc între cuvintele care aparțin uneia şi aceleiaşi părți de vorbire. Astfel, antisemante pot fi substantivele (confr.: *lumină – întuneric*, *zi – noapte*, *război – pace* etc.), adjectivele (confr.: *mare – mic*, *fierbinte – rece*, *înalt – scund*, *deştept – prost* etc.), adverbele (confr.: *aici – acolo*, *acum – atunci*, *departe – aproape* etc.), verbele (confr.: *a veni – a pleca*, *a sui – a coborî*, *a se bucura – a se întrista* etc.), pronumele (*toți – nimeni*, *tot – nimic* etc.), prepozițiile (confr.: *în – din*, *înspre – dinspre*, *pe – sub* etc.). Să reținem că, în baza materialului examinat, putem trage concluzia că nu intră în relații de antonimie cuvintele ce denumesc obiecte, cantități concrete, nume de persoane, pronumele interogative, conjuncțiile şi interjecțiile.

Antisemantele pot include atât cuvinte cu rădăcină diferită, numite eterorizice (confr. *bun – rău*, *a veni – a se duce*, *viitor – trecut* etc.), cât şi cuvinte cu rădăcină comună, numite omorizice (confr.: *moral – imoral*, *virtuos – nevirtuos*, *acord – dezacord*, *cunoscut – necunoscut*, *a face – a desface* etc.).

Cuvintele polisemantice, în funcție de sensul lor concret, intră în serii antisemante diferite (confr.: *a accepta – a abandona*, *a accepta – a combate*, *a accepta – a contesta*, *a accepta – a detesta*, *a accepta – a evita*, *a accepta – a nega*, *a accepta – a părăsi*, *a accepta – a refuza*, *a accepta – a renunța*, *a accepta – a reprima*, *a accepta – a respinge*; *limpede – adânc*, *limpede – confuz*, *limpede – glodos*, *limpede – încâlcit*, *limpede – închis*, *limpede – înăbuşit*, *limpede – înnorat*, *limpede – întunecat*, *limpede – întunecos*, *limpede – murdar*, *limpede – necurat*, *limpede – neînțeles*, *limpede – nelămurit*, *limpede – obscur*, *limpede – tulburat*, *limpede – tulbure* etc.).

2.3. În cele din urmă, acad. S. Berejan identifică relațiile de **eterosemie** în situația în care este vorba de cuvinte cu sensuri absolut diferite, iar şi corespondentele lor semantice sunt numite **eterosemante**. Aşadar, eterosemia este o relație semantică existentă între cuvinte ce nu dispun de nicio comunitate semantică. În acest caz este vorba de cuvinte cu sensuri care fac parte din clase lexico-semantice diferite, din câmpuri sau microsisteme lexicale distincte, care includ unități lexicale cu sensuri îndepărtate: *albastru*, *ananas*, *animal*, *cavitate*, *cântec*, *color*, *a cultiva*, *cultură*, *a desface*, *doctor*, *distrofie*, *electricitate*, *a elimina*, *laborios*, *laringe*, *a linge*, *literatură*, *a mânca*, *meteahnă*, *milos*, *muzică*, *negru*, *om*, *plantă*, *poezie*, *repede*, *simfonie*, *taburet*, *univers*, *vagabond*, *verdeață* etc.

BDD-A27851 © 2018 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:10:34 UTC)

3. Materialul de limbă examinat, dar şi logica fenomenelor de limbă ne-a determinat să intuim existenţa a încă unui tip de relaţii, neidentificate de acad. Silviu Berejan – este vorba de o relaţie specială dintre cuvinte care se manifestă atât în planul expresiei, cât şi în planul conţinutului.

Aşa cum s-a afirmat mai sus, relaţiile paradigmatice se stabilesc între unităţile lexicale, mai întâi, în planul expresiei şi se manifestă în relaţii de omolexie, paralexie şi eterolexie, în al doilea rând, în planul conţinutului, unde se manifestă în relaţii semantice concrete de omosemie, parasemie şi eterosemie, şi, în al treilea rând, în planul expresiei şi al conţinutului simultan, de această dată fiind vorba de paronimie, dacă facem uz de un termen tradiţional.

Paronimia (format gr. *para* „lângă; aproape” şi *onyma* „nume”) este definită în mod tradiţional în calitate de relaţie existentă între două sau mai multe cuvinte care se deosebesc semantic, dar sunt foarte apropiate prin fonetismul lor. Astfel, în mod tradiţional, paronimia este definită ca relaţie existentă pe linia expresiei între două sau mai multe unităţi lexicale care dispun de o formă asemănătoare, dar sunt absolut diferite ca sens şi care sunt întrebuinţate uneori greşit unele în locul altora din cauza necunoaşterii sensului lor, adică paronimele sunt cuvinte apropiate unul de altul prin forma lor exterioară”. În capitolul consacrat paralexicei, paronimia s-a identificat cu paralexia, definind paralexia ca o relaţie între două sau mai multe cuvinte care dispun de segmente fonetice comune purtătoare de sens, adică o relaţie dintre unele cuvinte asemănătoare ca formă, însă absolut diferite ca sens. Aşa cum a constatat acad. S. Berejan, în cadrul relaţiilor din planul expresiei, pe lângă omolexie şi eterolexie, există paralexia, paronimia fiind calificată drept un caz particular de paralexie. De altfel, cei mai mulţi specialişti reduc paronimia la existenţa unor simple apropieri fonetice între cuvinte.

O opinie separată în problema explicării paronimiei a lansat I. Melniciuc, constatând că „dificultăţile folosirii corecte a paronimelor constau nu numai în apropierea componenţei sonore a cuvintelor-perechi (*peliniţă – periniţă*, *principal – principial*), dar şi în faptul că unele paronime au radical comun, deci şi o anumită apropiere semantică (*a călca – a încălca*, *interesant – interesat*, *anual – anuar*)”[8]. Se pare că I. Melniciuc este primul, cel puţin în spaţiul românesc, care a constatat în cazul paronimiei prezenţa unei apropieri nu numai formale, ci şi semantice. Această idee se pare că multă vreme nu a fost acceptată sau mai curând a fost desconsiderată. Cu toate acestea, ideea în cauză o reîntâlnim într-o lucrare relativ recentă. Astfel, vorbind despre originalitatea interpretării paronimiei în dicţionarul lui S. Constantinescu. *Dificultăţi semantice. Paronime şi grupuri lexicale cu aspect paronimic*, autorul „Cuvântului-înainte” subintitulat ingenios „Invitaţie la dezbatere”, S. Şerban, susţine: „Pornind de la constatarea că paronimele sunt, datorită corpului lor sonor, pseudoomonime, iar din punctul de vedere al sensului, pseudosinonime, autorul scoate în evidenţă, în baza relaţiei omonimie/sinonimie şi paronimie, valoarea binară a paronimelor: a) lexicoformală – care le apropie de omonime; b) lexicosemantică – care le apropie de sinonime”. Astfel, se constată că ceea ce merită reţinut este faptul că paronimele „interferează cele trei categorii lexicale amintite mai sus (sinonime, omonime şi antonime)” şi ca urmare se ajunge

BDD-A27851 © 2018 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:10:34 UTC)

la concluzia că „paronimele sunt grupuri/cupluri de cuvinte care contractează nonidentitatea formală şi nonidentitatea semantică, situându-se, astfel, între sinonime şi omonime – uneori şi antonime – şi individualizându-se cu suficientă precizie”[9]. Concluzia respectivă se bazează pe faptul că paronimele pot fi considerate pseudo-omonime, datorită asemănării corpului sonor, şi pseudosinonime, datorită sensului aparent identic. Mai mult decât atât, paronimele se situează, în general, între cele două categorii lexicale, fiind pseudoomonime, prin formă, şi pseudosinonime, prin conţinut, „organizându-se după principiul non-identităţii formale şi semantice”. Din aceste considerente, paronimia are o valoare binară: a) valoarea lexicoformală, care le apropie de omonime – paronimele diferenţiate prin cel mult două foneme – şi b) valoarea lexicosemantică, care le apropie de sinonime – paronimele diferenţiate prin mai mult de două foneme.

Pe lângă relaţiile paronimiei cu omonimia şi sinonimia, au fost constatate şi anumite interferenţe între paronimie şi antisemie (antonimie). Astfel, s-a stabilit existenţa unor antisemante (antonime) autentice care sunt, concomitent, şi paronime autentice. În acest sens sunt concludente cuvintele *emergent/imergent*, împrumutate din fr. *émergent/ imergent*. Primul termen se referă la radiaţii şi are semnificaţia „care iese dintr-un mediu, după ce l-a străbătut”, iar cel de-al doilea termen din acest cuplu paronimic se referă la o rază de lumină şi are sensul „care străbate un mediu oarecare”. Relaţia de antisemie (antonimie) dintre aceşti termeni, care sunt, de altfel, şi paronime autentice, este explicabilă prin faptul că sensul primului termen conţine ideea de „ieşire”, iar sensul celui de-al doilea termen – ideea de „pătrundere”. O situaţie similară constatăm şi în cazul substantivelor *emersiune* „ieşire parţială a unui corp dintr-un lichid” şi *imersiune* „scufundare parţială sau totală a unui corp într-un lichid”, care sunt simultan şi paronime, şi antonime.

Prin tradiţie, se consideră că numărul paronimelor este de ordinul câtorva sute. În ultimul timp, lingviştii au extins noţiunea de paronimie, astfel încât numărul lor a crescut considerabil, atjungând la câteva mii de unităţi, adică studiile concepute în mod tradiţional reduc fenomenul paronimiei la un număr limitat de cuvinte, care diferă din punctul de vedere al planului de expresie printr-un sunet (semn grafic) sau cel mult două sunete (semne grafice). În prezent, acest punct de vedere, formulat cu ani în urmă, a fost reconsiderat, întrucât acesta a ajuns să fie în contradicţie cu realitatea de limbă şi, ca urmare, sunt incluse în clasa paronimelor şi cuvintele diferenţiate prin trei sau mai multe sunete (sau semne grafice). Comp.: *aberant – aberativ*, *abnegare – abnegaţie*, *accept – accepţie*, *acces – accesiune*, *acrobaţie – acrobatică* etc. În cazul când diferenţa dintre paronime se reduce la cel mult două sunete (sau semne grafice), paronimele sunt numite absolute, iar când diferenţa constă din trei sau mai multe sunete (sau semne grafice), ele sunt numite relative.

Prin urmare, paronimia este o relaţie existentă între două sau mai multe unităţi de vocabular care au forme şi sensuri aparent identice. Tocmai formele şi sensurile aparent identice sunt cauzele reale care generează aceste confuzii de interpretare a unităţilor respective. Din aceste considerente, când vine vorba de interpretarea paronimiei, trebuie

BDD-A27851 © 2018 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:10:34 UTC)

să avem în vedere că eventualele confuzii se produc simultan atât la nivelul formei (în acest caz vorbim despre cvasiomonimie sau cvasiomolexie), cât şi la nivel semantic (în cazul dat atestăm prezenţa unei pseudosinonimii sau pseudoomosemii).

În fine, ţinem să facem încă o concretizare. În opinia noastră, paralexia şi paronimia sunt fenomene identice, adică denumesc acelaşi fenomen lexical. În acelaşi timp, se cere să avem în vedere că paralexia (inclusiv paronimia) presupune numai o parţială asemănare formală între două sau mai multe unităţi lexicale, iar în situaţia când atestăm existenţa între două sau mai multe unităţi de vocabular a coincidenţei lor formale şi semantice constatăm prezenţa unui alt fenomen lexicosemantic, pe care propunem să-l numim **parasemolexie** (format din gr. *para* „lângă; aproape", *sema* „sens" şi *lexis* „vorbă; enunţ"). Aşadar, parasemolexia afectează atât forma, cât şi conţinutul unităţilor lexicale şi se individualizează prin coincidenţe simultane în planul expresiei şi în cel al conţinutului, iar unităţile concrete de manifestare a acestui fenomen urmează să fie denumite **parasemolexe**. Prin urmare, toate cuvintele care au numai apropieri formale, fără a avea şi asemănări semantice, fac parte din paralexe. În această ordine de idei sunt concludente următoarele exemple: *anual* „care durează un an" (fr. *annuel*, lat. *annualis*, derivat al substantivului *annus* „an") şi *anuar* „publicaţie anuală a unei instituţii ştiinţifice" (fr. *annuair*e, derivat al s. lat. *annus* „an"); *familial* „privitor la familie; destinat familiei" (fr. *familial*, derivat al s. lat. *familia* „familie") şi *familiar* „(despre atitudini, comportări, limbaj etc.) care este lipsit de pretenţii; ca în familie" (fr. *familier*, lat. *familiari*s, derivat al s. *familia* „familie"); *locatar* „persoană care locuieşte stabil într-un imobil; chiriaş" (fr. *locataire*, derivat al vb. lat. *locare* „a locui", format din s. *locus* „loc") şi *locator* „persoană care dă în locaţie un lucru" (engl. *locator*, lat. *locator*, derivat al vb. *locare* „a locui", format din s. *locus* „loc"); *glacial* „de gheaţă; rece ca gheaţa; care îngheaţă" (fr. *glacial*, lat. *glacialis*, derivat al s. *glacies* „gheaţă") şi *glaciar* „provenit din topirea gheţarilor; rezultat în urma acţiunii gheţarilor" (fr. *glaciaire*, format din s. lat. *glacies* „gheaţă"); *a evoca* „(fapte, evenimente din trecut) a readuce în memorie" (fr. *évoquer*, lat. *evocare*, format din *vocare* „a chema", derivat al s. *vox*, *vocis* „voce") şi *a invoca* „a chema în ajutor (mai ales o divinitate)" (fr. *invoquer*, lat. *invocare*, format din *vocare* „a chema", derivat al s. *vox*, *vocis* „voce"); *a migra* „(despre colectivităţi) a se deplasa dintr-o regiune sau dintr-o ţară în alta (pentru a căuta condiţii prielnice de trai" (fr. *migrer*, lat. *migrare* „a migra"), *a emigra* „a pleca din patrie şi a se stabili (definitiv sau temporar) în altă ţară; a se expatria" (fr. *émigrer*, lat. *emigrare*, format din vb. *migrare* „a migra") şi *a imigra* „a veni într-o ţară străină pentru a se stabili aici" (fr. *immigrer*, lat. *immigrare*, format din vb. *migrare* „a migra"); *literal* „literă cu literă; textual, exact" (fr. *littéral*, lat. *litteralis*, derivat al s. *littera* „literă") şi *literar* „referitor la literatură, de literatură (fr. *littéraire*, lat. *litterarius*, derivat al s. *littera* „literă"); *original* „(despre acte, documente, opere de artă, fotografii etc.) care constituie forma de origine; produs pentru prima oară" (fr. *original*, lat. *or iginalis*, format din s. *origo*, *-oginis* „origine") şi *originar* „în forma de la început; de origine; iniţial" (fr. *originaire*, lat. *originarius*, format din s. *origo*, *-oginis* „origine"), *temporar* „care indică timpul, privitor la timp; care depinde de timp"

BDD-A27851 © 2018 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:10:34 UTC)

(fr. *temporel*, format din s. lat. *tempus* „timp") şi *temporal* „care e de scurtă durată; care durează puţin timp; vremelnic; trecător; provizoriu" (fr. *temporaire*, lat. *temporarius*, format din s. *tempus* „timp") etc.

Din exemplele prezentate anterior putem constata că parasemolexele se disting nu numai prin similitudine fonetică, ceea ce le apropie de paralexe, ci şi prin similitudine semantică, ceea ce le apropie de parasemie, din care cauză sunt numite parasemolexe, iar relaţia respectivă – parasemolexie.

4. Ca urmare a identificării de către acad. Silviu Berejan a relaţiilor existente între unităţile lexicale în 1) planul expresiei (omolexie, paralexie şi eterolexie) şi 2) în planul conţinutului existent (omosemie, parasemie şi eterosemie) au fost identificate şi unităţile lexicale corespunzătoare: omolexia, paralexia şi eterolexia, pe de o parte, şi omosemia, parasemia şi eterosemia, pe de altă parte. Mai mult decât atât, acest lucru a permis să identificăm încă un tip de relaţii – parasemolexia, care se manifestă simultan atât în planul expresiei, cât şi în cel al conţinutului.

Acceptarea existenţei acestor relaţii şi a fenomenor lexicale corespunzătoare ne permite să prezentăm acest compartiment al lexicologiei într-o viziune sistemică constând din fenomene lexico-semantice justificate şi interdependente, probă concludentă servind în această ordine de idei manualul de lexicologie elaborat şi editat de Institutul de Filologie[10].

Referinţe bibliografice

[1] Бережан С., *Семантическая эквивалентность лексических единиц*. Кишинев: Штиинца, 1973, p. 93-97.

[2] A se vedea: Bahnaru V., *Elemente de semasiologie română*. Chişinău: Editura Ştiinţa, 2009, p. 79-108; Bahnaru V., *Elemente de lexicologie şi lexicografie*. Chişinău: Editura Ştiinţa, 2008, 54-74; *Lexicologia practică a limbii române*. Chişinău: Profesional Service, 2013, p. 130-135.

[3] Бережан С., *Семантическая эквивалентность лексических единиц*. Кишинев: Штиинца, 1973, p. 93-97.

[4] Звегинцев В., *Замечания о лексической синонимии*. // Вопросы теории и истории языка. Ленинград: Издательство Ленинградского университета, 1963, p. 129.

[5] Бережан С., *Теория семантических полей и синрнимия.* // Проблемы языкознания. Москва: Наука, 1967, 166.

[6] Tuţescu M., *Précis de sémantique française*. Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, 1974, p. 109.

[7] Grevisse M., *Précis de grammaire française*. Paris: Edition Duculot, 1969, p. 27.

[8] Melniciuc I., *Mic dicţionar de paronime*. Chişinău: Editura Lumina, 1979, p. 5.

[9] Şerban S., *Cuvânt înainte (Invitaţie la dezbatere)*. // Constantinescu S., *Dificultăţi semantice. Paronime şi grupuri lexicale cu aspect paronimic*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1994, p. 5-6.

[10] *Lexicologia practică a limbii române*. Redactor responsabil Vasile Bahnaru. Chişinău: Profesional Service, 2013, p. 130-153.

BDD-A27851 © 2018 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:10:34 UTC)